

Yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon periaatteet Asolan VPK:ssa

Tämä asiakirja on tarkoitettu palokuntien käyttöön yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon edistämiseksi kaikessa toiminnassa. Se täydentää palokuntien muita ohjeita, erityisesti **Suunnitelmaa nuorten koskemattomuuden turvaamiseksi** sekä **Toimintaohjeita epäasiallisen käytöksen tapausten käsittelyyn**.

Asiakirja huomioi ajantasaisen lainsäädännön, erityisesti yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolain velvoitteet sekä 1.1.2023 voimaan tulleen seksuaalirikoslainsäädännön tulkintavaikutukset häirintään ja syrjintään puuttumisessa.

1. Yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon periaatteet

Yhdenvertaisuus ja tasa-arvo ovat perusoikeuksia ja palokuntatoiminnan keskeisiä arvoja. Palokunnassa kaikkia kohdellaan tasavertaisesti ja kunnioittavasti riippumatta esimerkiksi:

- sukupuolesta, sukupuoli-identiteetistä tai sukupuolen ilmaisusta
- iästä
- etnisestä tai kansallisesta taustasta, kielestä tai kansalaisuudesta
- vammaisuudesta tai terveydentilasta
- uskonnosta tai vakaumuksesta
- seksuaalisesta suuntautumisesta
- muusta henkilöön liittyvästä syystä

Tasa-arvolla tarkoitetaan erityisesti sukupuolten välistä tasa-arvoa. Yhdenvertaisuudella viitataan laajemmin syrjimättömyyteen ja tasavertaisten mahdollisuuksien varmistamiseen kaikille.

2. Lainsäädännöllinen tausta

Tämä asiakirja perustuu erityisesti seuraavaan lainsäädäntöön:

- Perustuslaki
- Yhdenvertaisuuslaki
- Laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta
- Rikoslaki (erityisesti häirintää ja seksuaalirikoksia koskevat säännökset)
- Lastensuojelulaki
- Työturvallisuuslain häirintää koskevat periaatteet soveltuvien osin

Lainsäädäntö ja viranomaiskäytäntö korostavat, että häirintään ja syrjintään on puututtava aktiivisesti. Puuttumatta jättäminen voi itsessään muodostaa syrjintää.

3. Tavoitteet palokunnassa

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvotyön tavoitteena on:

- varmistaa turvallinen ja syrjimätön toimintaympäristö
- edistää kaikkien jäsenten tasavertaisia mahdollisuuksia osallistua, kehittyä ja vaikuttaa
- ehkäistä häirintää, kiusaamista ja syrjintää ennakolta
- luoda avoin ja kunnioittava toimintakulttuuri
- tukea erityisesti lasten ja nuorten turvallista harrastamista

4. Vastuut ja roolit

Yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon edistäminen on koko palokunnan yhteinen tehtävä. Vastuiden selkeä nimeäminen varmistaa, että asiat eivät jää tulkinnanvaraisiksi ja että häirintään ja syrjintään puututaan johdonmukaisesti.

4.1 Palokuntakohtaiset nimetyt vastuut

Palokunta nimeää seuraavat vastuuhenkilöt ja tehtävät:

- **Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvovastaava, hallituksen puheenjohtaja**
Vastaa yhdenvertaisuus- ja tasa-arvotyön kokonaisuudesta, seuraa tilanteen kehittymistä ja toimii tukihenkilönä häirintä- ja syrjintätilanteissa.
- **Ilmoitusten vastaanottajat, häirintäyhdyshenkilöt**
Yksi tai useampi nimetty henkilö, joille jäsenet, nuoret tai huoltajat voivat ilmoittaa häirinnästä, syrjinnästä tai epäasiallisesta käytöksestä. Vastaanottajien yhteystiedot pidetään helposti saatavilla.
- **Käsittelystä vastaava taho, häirintäyhdyshenkilöt**
Määritellään, käsitelläänkö asiat ensisijaisesti hallituksessa vai erikseen nimetyssä työryhmässä. Esteellisyys arvioidaan tapauskohtaisesti.
- **Nuorisotoiminnan vastuuhenkilö, nuoriso-osastonjohtaja**
Vastaa siitä, että yhdenvertaisuus- ja tasa-arvoperiaatteet toteutuvat nuorisotoiminnassa ja että ne ovat linjassa nuorten koskemattomuuden suunnitelman kanssa.
- **Perehdytyksestä vastaava henkilö, koulutusmestari**
Huolehtii siitä, että kaikki jäsenet, kouluttajat ja ohjaajat perehdytetään yhdenvertaisuus- ja tasa-arvo-ohjeisiin ja että perehdytys dokumentoidaan.

Palokunta kirjaa nimettyjen vastuuhenkilöiden nimet ja yhteystiedot erilliseen liitteeseen tai toimintasuunnitelmaan.

4.2 Päällystö ja hallitus

- vastaavat siitä, että yhdenvertaisuus- ja tasa-arvoperiaatteet ovat osa palokunnan toimintakulttuuria
- huolehtivat, että epäasialliseen käytökseen puututaan johdonmukaisesti oman määräysvaltansa piirissä.
- tukevat vastuuhenkilöitä myös silloin, kun tasa-arvotyö herättää vastustusta

4.3 Kouluttajat ja ohjaajat

- toimivat esimerkkinä yhdenvertaisesta ja kunnioittavasta käyttäytymisestä
- puuttuvat havaittuun häirintään tai syrjintään viipymättä määräysvaltansa piirissä
- luovat turvallisen ilmapiiirin erityisesti nuorille

4.4 Jäsenet

- sitoutuvat palokunnan arvoihin ja eettisiin sääntöihin
- kohtelevat muita kunnioittavasti
- tuovat esiin havaitsemansa epäasiallisen käytöksen

5. Syrjintä ja häirintä

Syrjintä ja häirintä ovat kiellettyjä kaikessa palokunnan toiminnassa.

Syrjintää voi olla esimerkiksi:

- henkilön asettaminen epäedulliseen asemaan henkilöön liittyvän ominaisuuden perusteella
- osallistumisen rajoittaminen ilman hyväksyttävää perustetta

Häirintää voi olla esimerkiksi:

- loukkaava, uhkaava tai halventava puhe
- seksuaalinen tai sukupuoleen perustuva häirintä
- toistuva vähättely, ulossulkeminen tai alistaminen
- digitaalinen häirintä (viestit, kuvat, some)

Häirintään ja syrjintään puututaan aina tilanteen edellyttämällä vakavuudella.

6. Ennaltaehkäisy ja toimintakulttuuri

Yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa edistetään parhaiten ennaltaehkäisevästi:

- pelastustoimen arvot ja eettiset säännöt pidetään näkyvillä
- häirinnän nollatoleranssista viestitään selkeästi
- palautteen ja huolien esiin tuominen on tehty helpoksi
- keskusteluun rohkaistaan matalalla kynnyksellä

Erityisesti nuorisotoiminnassa korostuu aikuisten vastuu turvallisen ilmapiirin ylläpitämisestä.

7. Häirintään ja syrjintään puuttuminen

Häirintä- ja syrjintätilanteissa noudatetaan palokunnan erillisiä toimintaohjeita.

Perusperiaatteet:

- asia otetaan vakavasti
- osapuolia kuullaan
- toimenpiteet dokumentoidaan
- tarvittaessa asia viedään hallituksen käsiteltäväksi
- viranomaisilmoitukset tehdään matalalla kynnyksellä, jos tilanne sitä edellyttää

8. Seuranta ja arviointi

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvotyötä arvioidaan säännöllisesti osana palokunnan toimintaa.

- toteutuneita toimenpiteitä seurataan
- havaittuja puutteita korjataan
- jäsenistön kokemuksia kuullaan

9. Hyväksyminen ja tarkistaminen

- Tämä asiakirja hyväksyttiin palokunnan hallituksessa 19.04.2026.
- Muutoksista päättää palokunnan hallitus.
- Asiakirja tarkistetaan säännöllisesti, suosituksena vähintään kerran vuodessa tai aina, kun lainsäädäntö tai toiminta olennaisesti muuttuu.